

України від 16.12.2020 № 1095-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1095-20#Text>

9. Роз'яснення щодо захисту житлових прав дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини : офіційний вебсайт. URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/shhodo-zaxistu-zhitlovix-prav-d%D1%96tej-sir%D1%96t,-d%D1%96tej,-pozbavlenix-batk%D1%96vskogo-p%D1%96kluvannya/>

10. Рішення Гуляйпільського районного суду Запорізької області від 8 квітня 2021 р.. Справа № 315/356/21. №/п № 2/315/178/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96221916>;

11. Рішення Жидачівського районного суду Львівської області від 25 червня 2021 року. Справа №443/637/19. №/п №2/443/378/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98088947>

12. Рішення Білгород Дністровського міськрайонного суду Одеської області від 29 листопада 2021 року. Справа № 495/6436/21. №/п 2/495/2442/2021

Бурачок Сергій Віталійович,

аспірант кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Стоянова Т.А.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ ЧЕРЕЗ СИСТЕМУ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Забезпечення права на судовий захист на конституційному рівні передбачає реалізацію цілої системи гарантій. Будь-які питання, пов'язані з доступом до правосуддя і ефективним захистом прав, свобод та інтересів людини, є основними завданнями демократичного суспільства.

Незважаючи на те, що в останні роки простежується зростання показників рівня життя в Україні, питання доступу до правосуддя для значної кількості громадян України є досить актуальним у зв'язку з тим, що через певні об'єктивні причини вони змушені відмовитися від захисту своїх прав, свобод та інтересів.

Обрання Україною стратегічного курсу на європейську інтеграцію підтверджується демократичним напрямом розвитку, а з метою забезпечення прав і свобод людини – гарантуванням доступу громадян до

правосуддя. Зокрема, належне відправлення правосуддя має бути неупередженим і недискримінаційним, а також передбачати прийняття всіх необхідних кроків для надання справедливих, прозорих, ефективних і підзвітних послуг, що сприяють доступу до правосуддя для тих, хто шукає правовий захист – як окремих осіб в конкретній цивільній справі, так і колективних звернень в рамках групи дій.

Система цивільного правосуддя означає, що людина може дізнатися про своє право, а потім висловити свою думку за допомогою нейтрального і недискримінаційного формального або неформального процесу, який визначає факт, застосовує верховенство закону і забезпечує результат.

На сьогодні система правосуддя більш-менш ефективно задовольняє потреби людей, однак для великого числа громадян України вона стає все більш віддаленою. До такої, постійно зростаючої, групи входять і ті, хто вважають, що система цивільного правосуддя надто дорога і занадто повільна, щоб надати їм необхідну допомогу, і ті, хто вважають витрати, затримки і складності судового процесу настільки великими, що заздалегідь вирішують не турбуватися про звернення за допомогою до судової системи, обираючи альтернативні способи вирішення спорів або взагалі просто відмовляються від своїх прав.

Статтею 59 Конституції України і статтею 15 Цивільного процесуального кодексу України визначено право кожної особи, яка бере участь у справі, на правничу допомогу, яка у випадках, передбачених законом, надається безкоштовно як адвокатами, так і іншими фахівцями в галузі права [1][2]. Вибір форми та суб'єкта надання такої допомоги залежить від волі особи, яка бажає її отримати.

Правнича допомога є багатоаспектною, різною за змістом, обсягом та формами і охоплює консультації, роз'яснення, складення позовів і звернень, довідок, заяв, скарг, здійснення представництва, зокрема в судах та інших державних органах, захист від обвинувачення тощо.

Відповідно до статті 3 Закону України “Про безоплатну правову допомогу” право на безоплатну правову допомогу (далі – БПД) – гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу [3].

Тобто, незалежно від категорії спору, кожен повинен мати можливість відстоювати свої законні права, а БПД – правовий механізм, який являє собою фундаментальний актив добробуту та гарантує, що законні права доступні для громадян, незалежно від економічного і соціального статусу.

Вже сьогодні система БПД підтримується державою та поступово реформується з урахуванням як викликів, так і нових рішень для мінімізації випадків неможливості окремих громадян реалізувати своє право на доступ до правосуддя. Зокрема, в умовах диджиталізації системою БПД використовуються цифрові технології з метою розширення можливостей доступу до БПД:

- створена довідково-інформаційна платформа правових консультацій WikiLegalAid;

- за підтримки міжнародного фонду “Відродження”, Української фундації правової допомоги та компанії-розробника IDev, запущений додаток “Безоплатна правова допомога”, який дозволив приймати громадян не лише в центрах та бюро БПД, а й працювати в онлайн-режимі за допомогою сучасних інформаційних технологій та засобів комунікації;

- за підтримки Програми ООН із відновлення та розбудови миру, запрацював Особистий кабінет клієнта БПД для спрощення доступу до системи БПД та можливості віддаленого контактування, а також чат-боти у Telegram та Viber.

Крім того, актуальним питанням реформування системи БПД присвячуються обговорення за круглими столами, наприклад, аналіз відповідності проєкту Закону України від 19.02.2021 №5107 “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги та підвищення якості її надання” (далі – Проєкт №5107) стандартам Ради Європи у сфері забезпечення права на безоплатну правову допомогу.

Так, Проєкт №5107, перш за все, має узгодити термінологію Закону України “Про безоплатну правову допомогу” зі статтею 59 Конституції України, а також статтею 15 Цивільного процесуального кодексу України, замінивши “правова допомога” на “правнича допомога”.

Окрім того, передбачається установа нових повноважень центрів БПД (здійснення правопросвітництва, надання послуг із медіації тощо); укладення адвокатами договору із центрами БПД та їх включення до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правничу допомогу; право центру БПД залучати перекладачів за рахунок бюджетних коштів; конкретизовано перелік суб’єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу, суб’єктів надання безоплатної вторинної правничої допомоги, визначено їх права та обов’язки; уточнено та удосконалено порядок надання безоплатної вторинної правничої допомоги; впроваджено механізм оцінювання якості наданої правничої допомоги; встановлена обов’язкова участь адвоката під час розгляду судом окремих категорій справ [4].

Отже, доступ до правосуддя – це обов’язок держави створити правову та інституційну основу, яка полегшить доступ до незалежних і ефективних судових механізмів та забезпечить справедливий результат для тих, хто звертається за захистом порушених прав і свобод. Система БПД, її постійне законодавче вдосконалення та цифровізація, покликана розширити доступ до якісної безоплатної первинної та вторинної правничої допомоги по всій Україні, а також забезпечити рівний доступ громадян до правосуддя.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 року № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.
3. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2.06.2011 № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення доступу до безоплатної правничої допомоги та підвищення якості її надання: проєкт Закону України від 19.02.2021 №5107. URL: <https://cutt.ly/2YPRoVZ> (дата звернення: 09.12.2021).

Васильків Валентина Ігорівна,

аспірант кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – д.ю.н., професор Голубєва Н.Ю.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗУМНИХ СТРОКІВ ДЛЯ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ЗАХИСТ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Одним із прикладів розвиненого демократичного суспільства є існування права кожної людини на свободу вираження поглядів, тобто право одержувати і передавати інформацію без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів, яке гарантується Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. Разом з цим свобода вираження поглядів пов'язана з певними обов'язками та відповідальністю і повинна бути обмеженою в інтересах національної безпеки та, крім іншого, для захисту репутації[1]. Проте, не зважаючи на це, однією з основних проблем сьогодення є гіперболізація поняття свободи слова та збільшення безпідставних, необґрунтованих, образливих висловлювань, надмірної критики. Так, загострення соціальних, економічних проблем у суспільстві і,